

ИШЕНИМДҮҮ ТИРЕГИҢ

Кыргызстан социал-демократиялык
партиясынын
саясий платформасы

СДПК

МАЗМУНУ

I БӨЛҮМ. СДПК – ӨЛКӨГӨ, ЖАРАНГА ИШЕНИМДҮҮ ТИРЕК	5
II БӨЛҮМ. СДПК ПРОГРАММАСЫ – КЫРГЫЗСТАНДЫ ТУРУКТУУ ӨНҮКТҮРҮҮ СТРАТЕГИЯСЫНЫН МАКСАТТАРЫНА ЖЕТҮҮ	13
I КЫРГЫЗСТАН - КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ МАМЛЕКЕТ. ЭРКИН АДАМДАРДЫН ӨЛКӨСҮ	15
II АДИЛЕТТҮҮ МАМЛЕКЕТ. БИЙМАНДУУ ЖАНА АБРОЙЛУУ БИЙЛИГИ БАР ӨЛКӨ	18
Соттук жана укук коргоо системасын реформалоо	
«Таза коом – чистое общество» долбоору	
Жергиликтүү бийликтин маанисин жана жоопкерчилигин күчөтүү	
Саясий жана кесиптик элиталарды жаңылоо	
III БАКУБАТ МАМЛЕКЕТ. ЭКОНОМИКАСЫ ӨНҮККӨН ӨЛКӨ	25
Экономика – эгемендиктин жана улуттук коопсуздуктун башкы фактору	
Туруктуу экономикалык өсүштү жана макроэкономикалык туруктуулукту камсыз кылуу	
Ишкердик үчүн мыкты шарттарды түзүү жана инвестицияларды ишенимдүү коргоону камсыз кылуу	
Агрардык секторду колдоо жана өнүктүрүү. Айыл чарба продукциясынын жана аларды кайра ишетүү продукциясынын тышкы рынокторуна чыгуусу	

Кендерди туура пайдалануу

Энергетикалык көз карандысыздыкты бекемдөө

Кыргызстандын финансылык көз карандысыздыгына жетишүү

Транспорттук инфраструктураны өнүктүрүү

Региондордо экономиканы өнүктүрүүгө дем берүү

IV

**СОЦИАЛДЫК МАМЛЕКЕТ.
ЖАРАНДАР ШАЙКЕШ ӨНÜККӨН ӨЛКӨ**

41

Атаандаштыкка жарамдуу билим берүү

Дени сак жана сергек улут

Кадырман карылык

Бекем үй-бүлө

Маданияттуу улут

V

**АТААНДАШТЫККА ЖАРАМДУУ КЫРГЫЗСТАН.
ӨЗ КЕЛЕЧЕГИНЕ ИШЕНГЕН ӨЛКӨ**

51

Экологиялык тең салмак

Экспорттук билим берүү

Транспорттук уюк (хаб)

Кыргызстан – региондун туристтик борбору

I БӨЛҮМ. СДПК – ӨЛКӨГӨ, ЖАРАНГА

СДПК эгемен жана бакубат Кыргызстанды куруу улуу максатын көздөйт. Бир нече жылдан бери биз ушул багытта аракеттенип, алдыга коюлган тапшырмаларды ырааттуу аткарып жатабыз.

СДПК - ЭГЕМЕН ЖАНА БАКУБАТ КЫРГЫЗСТАНДЫ КУРУП ЖАТАБИЗ

Кыргызстанды бүгүн Борбор Азиядагы эркиндикти туу туткан, демократиялуу өлкө деп аташат. Өлкөбүздүн дарамети жана дымагы күчтүү. **СДПК келечекте Кыргызстанды Борбор Азиядагы бейпил жашоого жана эмгектенүүгө ыңгайлуу шарттар түзүлгөн өлкөгө айлантууга күч үрөйт. Акыркы беш жылдагы эң башкы жетишкендик – Кыргызстан туруктуу өнүгүү жолуна түштү.** 2010-жылы СДПК **Кыргызстанды калыбына келтирүү жана кайра жаралуу**, программасын кабыл алган. Партия убадасын аткарды.

Бул Кыргызстандын тарыхындагы бурулуш учур болуп калды. Биз бейпилдиктин жана туруктуулуктун баасын билдик. Жалпы элдик ынтымак жана тынчтык алгачкы үзүрүн бере баштады: биз жыйырма жылдан бери айтылып келген “Кыргызстан – кедей мамлекет” деген сөздөн арылдык; өз Мекенибизде гана улутубузду сактасак болоорун жана маданий-тарыхый өз алдынчалыктан тайбай, ар тараптан өнүгө турганыбызды түшүнүп, өзүбүздү өзүбүз бакканды, мамлекет менен эгемендиктин баалуулугун кадырын аңдай баштадык.

ИШЕНИМДҮҮ ТИРЕК

Кыргыздар – кылымдар бою мамлекеттүүлүгүн жоготпой келген байыркы эл деген түшүнүк жаралды. Беш жыл мурда “Кыргызстан – өсүп-өнүгүүгө жөндөмсүз мамлекет” дегендердин тилеги таш капты.

Президенттин аракеттерине СДПКнын жана коомдогу алдыңкы күчтөрдүн колдоо көрсөтүүсү менен өлкөбүзгө саясий туруктуулук орноду. Көптөр күнүмдүк пайданы көздөп шайлоочуларга ишке ашпаган убадаларды берип, өз ара топ-топ болуп жаатташып, бири бирин сатып жатты. Ошол эле учурда СДПК талыкпастан ири мамлекеттик долбоорлорду ишке ашырды, өзүнүн ынтымагын бекемдеп, биримдигин күчөттү, туруктуулук үчүн ар кандай күчтөр менен сүйлөшүүгө барды.

Эми биз **жалпы элдик ынтымакты жана туруктуулукту мындан ары да бекемдөө менен** күчтүү, байгер коомду курууга дагы бир кадам жасоого тийишпиз. Дүйнөдөгү болуп жаткан окуялар көрсөткөндөй, миң жылдык тарыхы бар мамлекеттерде да бөлүнүп жарылуу жана жок болуу коркунучу бар.

Өткөөл мезгилдин кыйынчылыктары элибизди чыйралтып, эркин курчутту. Биз сыноо келгенде биригүү зарыл экенин түшүндүк. Эми биздин алдыбызда маалыматтык-технологиялык доордун, ааламдашуунун сыноолору турат. Ошондуктан Кыргызстан дүйнөлүк жетишкендиктерге ээ болуп, ошол эле учурда **өзүнүн улуттук маданиятын, эне тилин, үй-бүлөлүк баалуулуктарын жана ата-бабалардан алган мурастарын сактап калышы керек.**

Алдыбызда өнүгүүнүн дагы кыйла татаал жолу турат. Бирок биз муну да басып өтөбүз. Беш жыл мурда кандай элек? Азырчы? Дагы беш жылдан кийин мындан да күчтүү жана ирденип алабыз.

Себеби, биз өз күчүбүзгө жана эркибизге ишенип калдык.

Себеби, биз эркин, таза жана адилеттүү коом куруп жатканыбызды далилдедик.

Себеби, улут болуп калыптанып жаткан кыргызстандыктардын өзөгүн түзгөн кыргыздарда тарыхый эс-тутум жанданып, мамлекеттүүлүк сезими ойгонуп, Мекенибиз үчүн сыймыктануу жана жоопкерчилик пайда болду. Муну 2014-жылы элибиздин жалпы колдоосу менен өткөн Дүйнөлүк көчмөндөр оюндары айгинеледи.

Себеби, «Биз бардыгыбыз бирге – Кыргызстанбыз!» деген ураан менен, улуттук ынтымакты жана биримдикти бекемдөө аркылуу гана байгерчиликке жетишебиз. «Биз ушул өлкөдө гана бактылуу болобуз!»

Себеби, мунайзат менен газдын доору аяктап калды. Ушуга удаа эле энергиянын жаңы, кайра калыбына келүүчү булактарынын, анын ичинде суунун доору башталууда.

Өлкөбүз бай боло элек, бирок кедей да эмес. Кыргызстаныбызда көйгөйлөр көп болсо да, бизде чечкиндүүлүк бар. Койгон максатка жеткирүүчү багытыбызды да таптык.

Элибиз өз күчүнө ишенип, өлкөбүздү өнүктүрүү үчүн сунушталган багытты колдоого алды.

Кыргызстандыктардын туура, иштиктүү чечим кабыл алганга жана конкреттүү иштерди аткарганга ишенимдүү таянычы бар – ал биздин партия. СДПК Кыргызстанда бакубатчылык, ар бир жарандын байгерчилиги үчүн иштейт.

СДПК – АЧЫК-АЙКЫН ИДЕОЛОГИЯСЫ БАР ПАРТИЯ

Партиянын идеологиясы анын аталышында камтылган. Социал-демократиянын идеялары жана принциптери эч качан өзгөрбөйт: **адилеттик, эркиндик, демократия, теңдик.**

СДПК өзүнүн идеологиясын **дүйнөлүк тажрыйбада сыноодон өткөн жана ишенимдүү саясий доктринага** негиздейт. Биз ушул идеяларды жана принциптерди туу тутабыз.

Социал-демократтар дүйнөдө ийгиликтүү мамлекеттерди куруунун бай тажрыйбасына ээ. Ал принциптерге таянып ондогон ийгиликтүү өлкөлөр курулган.

Дүйнө дайыма өзгөрүп турат, аны менен кошо адамдар да өзгөрөт. Бул өзгөрүүлөрдү талдап чыгып, Кыргызстанда сыймыктанар жетишкендиктер бар экенин көрүп жатабыз. Биз өзүбүздө, коомдо, мамлекетте эмнени өзгөртүп, эмнени сактоо керектигин билебиз.

АДИЛЕТТИК
ЭРКИНДИК
ДЕМОКРАТИЯ
ТЕҢДИК

СДПК: КҮЧҮБҮЗ ЧЫНДЫКТА, АДАМДАРДА ЖАНА ИШИБИЗДЕ

СДПКнын күчү – ачык айтылган чындыкта. Аксы окуялары жөнүндө, Март жана Апрель революциялары жөнүндө, өлкөбүздүн ичиндеги көйгөйлөр жана сырткы коркунучтар жөнүндө чындыкты жашырбайбыз. Ошондой эле өз күчүбүзгө таянып, Кыргызстаныбыз ээ болгон мүмкүнчүлүктү кантип пайдалануу керектигин ачык айтып, ак сүйлөйбүз.

СДПКнын күчү – анын адамдарында. Бизде партиянын көп жылдык стажы бар миңдеген мүчөлөрү жана жаш активисттер эриш-аркак иштеп жатат. Партиялык уюмдарыбыз Кыргызстандын бардык шаарларында жана айыл округдарында бар. Бул зор күч. Кандай гана болбосун тапшырмаларды аткарганга күчүбүз жетет. СДПКнын жер-жерлердеги кадыр-баркы партиялык активдин талыкпай иштегенин жана жалпы ишке тутка болуп бергенин ишенимдүү айгинелеп турат.

СДПК Кыргызстанда эркин жана ачык демократиялуу шайлоолорду өткөрүүгө күчүн үрөдү.

СДПК Кыргызстанда адилет, таза жана абройлуу бийликти түзүүгө күчүн үрөп жатат.

СДПК кыргызстандыктарды бакубат жана өлкөбүздү ийгиликтүү кылууга күчүн үрөйт.

СДПК: МАМЛЕКЕТТИК МАСШТАБДАГЫ ПАРТИЯ

СДПК – элди дини жана улуту боюнча бөлбөгөн эркин адамдардын партиясы. Ошондуктан СДПК Кыргызстандын бардык аймагында кеңири колдоого ээ.

СДПКнын таасири менен Кыргызстанда өлкөнүн тагдырына жоопкер жана мамлекетти бекемдөө үчүн иштөөгө даяр, мамлекеттик масштабда ой жүгүрткөн адамдар барган сайын көбөйүүдө.

СДПКнын дарамети биз моюнга көтөргөн жоопкерчилик деңгээлинен, чечип жаткан маселелерден жана өзүбүзгө алган милдеттенмелерден көрүнүүдө. СДПК жоопкер партия катары татаал маселелерден жана учурдун талаптарынан качкан жок, иштиктүү чечимдерди кабыл алып, аларды чечүүдө.

СДПК эл менен бирге татаал жолду басып өттү. Беш жыл мурда элибиз ача жолдо турган. СДПК элдин асыл ой-тилегин жана үмүтүн аркалап:

мамлекеттик бюджеттин социалдык багытын камсыз кылып, адилеттик жана тартип принциптерин коргоп, карапайым кыргызстандыктарга тирек болду

маанилүү жана жооптуу чечимдерди кабыл алууну камсыз кылып, өлкөгө тирек болду

Кыргызстанды туруктуу өнүктүрүүнүн президенттик стратегиясын ишке ашырууга тирек болду.

Алдыбызда өлкөнүн бүтүндүгүн сактоо, өлкөбүздү экономикалык жана социалдык жактан өнүктүрүүгө пайдубал болуучу ири долбоорлорду баштоо маселеси турган. Беш жыл бою элдин ынтымагын чыңдоодо жана өнүгүүнүн маанилүү маселелерин чечүү үчүн коомдогу алдыңкы күчтөрдү бириктирүүдө биз Президентибизге жардам берип келдик.

Биз муну элибиз менен бирге жасадык. Өткөн беш жыл ичинде өлкөбүз түп-тамырынан бери өзгөрдү жана Кыргызстандын кайра жаралуусуна даңгыр жол ачылды.

Залкар “Манас” эпосундагы “Үзүлгөндү улаган, чачылганды жыйнаган” деген накыл сөз урааныбыз. Биз экономикадагы, элибиздеги үзүлгөндү улоого, үй-бүлөлүк-кландык режимдер талкалап, чачканды жыйноого тийишпиз.

5 ЖЫЛДА
КЫРГЫЗСТАНДЫКТАРДЫН
КИРЕШЕСИН

2 ЭСЕ
КӨБӨЙТҮҮ

II БӨЛҮМ. СДПК ПРОГРАММАСЫ – КЫРГЫЗСТАНДЫ ТУРУКТУУ

СДПК Апрель революциясынан кийин коюлган жана **2013-2017-жылдар мезгилине Кыргыз Республикасын туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында (Улуттук стратегия)** камтылган программалык максаттарды жана милдеттерди аркалап келет. Ишти ырааттуу жүргүзүү – максатка жетүүнүн өбөлгөсү.

Улуттук стратегияны ишке ашыруунун алгачкы жылдарда туруктуулук орнотулду, жашоо-турмуштун жакшырганын белгилеген кыргызстандыктар көбөйдү.

Максатыбыз Улуттук стратегияда ачык жана так берилген – *«саясий системасы туруктуу, экономикасы ыкчам өнүгүп бараткан жана калкынын кирешеси дайыма жогорулап жаткан демократиялуу мамлекет катары калыптануу»*.

Кыргызстан узак мөөнөттүү келечекте кандай болсо дейбиз? Өнүккөн жана демократиялуу, экономикалык жактан күчтүү, эл аралык аренада өзүнүн көз карандысыз позициясын жактоого жарактуу мамлекет болушу керек. Адамдардын бейпил жашоосу үчүн ыңгайлуу, инвесторлор үчүн жагымдуу, социалдык чөйрөсү жакшы, улуттук салт-санаасын бекем сактаган заманбап коому бар, ошондой эле экологиялык жактан таза өлкө болууга тийиш.

СДПК Кыргызстан элинин каада-салтын, өзгөчөлүгүбүздү жана жагдайларды эске алган улуттук өнүгүү моделин ишке ашыруу керек деп эсептейт. Ошондой эле биз мамлекеттик бардык органдарга, өлкөдөгү саясий күчтөргө жана жарандык коомго Кыргызстанды өнүктүрүүнүн орто мөөнөттүү жаңы стратегиясын иштеп чыгууга киришүүнү сунуш кылабыз.

ӨНҮКТҮРҮҮ СТРАТЕГИЯСЫНЫН МАКСАТТАРЫНА ЖЕТҮҮ

Келечектеги Стратегия Кыргызстанды өнүктүрүүнүн стратегиялык багыттары боюнча мамлекеттик саясаттын ырааттуулугун сактоого, 2013-2017-жылдар мезгилине Кыргыз Республикасын туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясын (Улуттук стратегияны) ишке ашыруудагы тажрыйбаны тутка кылууга, азыркы учурду эске алууга жана келечекке милдеттерди камтууга тийиш.

Ушуга байланыштуу биз келечектеги Өнүгүү стратегиясы боюнча өзүбүздүн көз карашыбызды жана базалык принциптерди сунуш кылабыз.

Биздин стратегиялык көз карашка кошулган ар бир кыргызстандык жаркын келечекке жол салууга өз салымын кошот.

«СДПК – ишенимдүү тирек» саясий платформасында берилген идеяларды жана сунуштарды шайлоочулар менен талкуулап, жеткире иштеп чыккандан кийин аларды Өлкөбүздү өнүктүрүүнүн жаңы стратегиясын иштеп чыгууда эске алуу үчүн Кыргыз Республикасынын Президенти А.Ш. Атамбаевге киргизибиз.

СДПК: ЖАРКЫН КЕЛЕЧЕККЕ ЖОЛ САЛАБЫЗ

КЫРГЫЗСТАН – КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ МАМЛЕКЕТ. ЭРКИН АДАМДАРДЫН ӨЛКӨСҮ

Азыркы шарттарда мамлекетти куруунун, анын ичинде тышкы саясаттын жана улуттук коопсуздукту камсыз кылуунун көйгөйлөрү өзгөчө көңүл бурууну талап кылат.

2015-2020-жылдары мамлекетти куруу чөйрөсүндө Кыргызстан Социал-демократтар партиясы Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында берилген милдеттерди аткарып, олуттуу жана стратегиялык мүнөздөгү багыттарга басым коюуга ниет кылууда. Буга Улуттук стратегиянын **улуттук коопсуздуктун комплекстүү системасын, анын ичинде аскердик жана маалыматтык системаны түзүү, ошондой эле жаңы тышкы саясатты иштеп чыгуу** сыяктуу багыттар кирет. Ушуга байланыштуу төмөнкүлөрдү жасашыбыз керек:

- Кыргызстандын улуттук кызыкчылыктарын эске алып, **коңшулар менен чек ара көйгөйлөрүн жөнгө салуу**
- эгемендик жылдары элибиздин руханий жашоосунда өзгөчө орун ээлей баштаган **диний чөйрөдө болуп жаткан процесстерди шайкеш келтирүү**. Мамлекет конституциядагы динди аралаштырбоо принцибин сактаганы менен коомдук турмуштун ушул жагын кароосуз калтыра албайт. Ошондуктан Коргоо кеңеши жактырган Концепцияга ылайык мамлекеттик жөнгө салуунун тең салмактуу жана кылдат саясатын жүргүзүүгө милдеттүү
- акыркы жылдары жетишилген улуттар аралык ынтымакты жана конфессиялар ортосундагы тынчтыкты жана өлкөдөгү туруктуулукту сактап, **экстремизмдин бардык түрлөрүнө, анын ичинде диний экстремизмге каршы натыйжалуу күрөшүү**
- жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин, анын ичинде сөздүн жана дин тутуунун эркиндигин сактап **маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу**.

Улуттук стратегияда коңшулар менен мамилени кайрадан жандандыруу милдети коюлган. Бул ишке ашты. Эми СДПК төмөнкү маселелерге өзгөчө көңүл бурууну сунуш кылат:

- **эл аралык жана региондук уюмдарга**, анын ичинде БУУга, ЕАЭ-Бге, ШКУга, ЖККУга, ОБСЕге жана башка уюмдарга **тең укуктуу катышуу**
- эл аралык эмгек бөлүнүшүндө, дүйнөлүк жана региондук рыноктордо Кыргызстандын экономикасынын татыктуу орун алуусуна жетишүү
- чектеш жана дүйнөнүн башка мамлекеттери менен **өз ара пайдалуу эки тараптуу мамилелерди** өнүктүрүү жана бекемдөө.

Бул жол **эгемен жана демократиялуу бакубат мамлекет катары Кыргызстандын дараметин болушунча күчөтүүгө** өбөлгө болот.

Эгемендик – улуу дөөлөт. СДПК тышкы саясатта башкалардын чечимдеринин жетегинде жүрбөй, улуттук кызыкчылыктарды ырааттуу коргоону зарыл деп эсептейт.

СДПК 2010-жылдагы Апрель революциясынын эң башкы жеңиштеринин бири болгон Кыргызстандын жарандарынын эркиндиги жогорку деңгээлде сакталганына сыймыктанат. Кыргызстан ушунусу менен дүйнөдөгү мамлекеттерден айырмаланып турат, бул партиябыздын чоң салымдарынын бири жана өзгөчө камкордугу болуп эсептелет.

СДПК ушул эркиндикти мындан ары өнүктүрүүнү өзүнүн миссиясы деп эсептейт, бирок адилеттүүлүккө, социалдык жыргалчылыкка жетүүгө, өзү жана балдары үчүн байгерчиликке, мыйзамдын үстөмдүгүнө болгон **карапайым жарандардын укугун камсыз кылууга** өзгөчө басым кылат. Анын ичинде кыргызстандыктардын таза шайлоо өткөрүүгө болгон укугун коргойбуз.

Тандоо эркиндиги. СДПК Улуттук стратегиядагы эркин демократиялык шайлоо өткөрүү боюнча милдеттерди аткарып, шайлоолор таза болушу үчүн колдоо көрсөттү жана көп иштерди аткарыды.

Сөз эркиндиги. Улуттук стратегияда милдеттер коюлгандай, Кыргызстанда мамлекеттик чечимдерди кабыл алуунун ачык-айкын системасы түзүлдү – жарандык коом, басма сөз бийликти эркин талкуулап, анын күн тартибин түзгөнгө катышууда. Биз **сөз эркиндигин дагы өнүктүрүлүп, өлкөнү жакшы, ал эми мамлекетти натыйжалуу жана адилеттүү кылса** дейбиз.

Кедейликтен арылуу. Кыргызстан кедей өлкө болбой калды. Бул улутубуздун сыймыгын жараткан эң маанилүү жетишкендик.

Биз кыргызстандыктардын материалдык абалын жакшыртууга болгон мүмкүндүгүн кеңейтүүгө умтулабыз. **СДПК ар бир кыргызстандык үчүн ишкердик жүргүзүүдөгү эркиндик принцибин сактайт.**

Бул өз кезегинде жалпы бардыгыбызда өлкөбүз үчүн жоопкерчиликтин сезиминин жаралышына негиз болот деп ишенебиз.

Аталган артыкчылыктуу багыттардан тышкары СДПК Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында аныкталган мамлекеттүүлүктү жана улуттук коопсуздукту бекемдөө чөйрөсүндөгү бардык максаттарды жана милдеттерди аткарууга жетишет.

II

АДИЛЕТТҮҮ МАМЛЕКЕТ. ЫЙМАНДУУ ЖАНА АБРОЙЛУУ БИЙЛИГИ БАР ӨЛКӨ

Бүгүн **мамлекет коомго, карапайым жаранга кызмат өтөөрүн адамдар түшүнгөндө гана мамлекет күчтүү жана кубаттуу болот** деген жалпы түшүнүк калыптанды. Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы мамлекеттик түзүлүштү ири масштабда реформалоону сунуш кылат. Тактап айтканда, эң негизги багыттар болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- мамлекеттик башкаруунун натыйжалуулугун жана ачык-айкындыгын күчөтүү
- коррупцияга каршы күрөшүү
- укук системасын бекемдөө, соттук жана укук коргоо органдарын реформалоо
- жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүү.

Акыркы жылдары СДПК башка прогрессивдүү күчтөр менен бирдикте **мамлекеттик бийликти ачык-айкын кылганга** жетишти. Бирок азыркы Кыргызстан үчүн жалпысынан бийликтин сапатын жакшыртуу маанилүү максат болуп эсептелет. СДПК эмнени кечиктирбестен аткаруу тууралуу өзүнүн көз карашын билдирет.

СДПК өзүнүн башкы милдети катары адамдар ишеним арткан ыймандуу жана абройлуу бийлик курганды эсептейт.

I СОТТУК ЖАНА УКУК КОРГОО СИСТЕМАСЫН РЕФОРМАЛОО

Биз белгилүү бир коомдук-саясий туруктуулукка жетиштик, мамлекеттик түзүлүштүн ушул кыйла проблемалуу секторлорун реформалоого жол ачылды. Аларды жакшыртуунун эң негизги багыттары:

- Кыргызстан элинин дүйнө таанымынын, тарыхынын, каада-салттарынын өзгөчөлүктөрүн эске алган, өлкөбүздүн иш жүзүндөгү абалын эске алып, дүйнөлүк моделдердин эң жакшы тажрыйбаларын өздөштүргөн **өзүбүздүн кыргыз сот системасын түзүү** зарыл
- бул үчүн **сотторду кыйла адилет кылуу максатында сот системасынын негизин түзгөн принциптерди** кайра карап чыгуу керек
- сот системасы жөнүндө конституциялык жоболордун колдонулушун кайрадан изилдөө зарыл. **Эгерде Кыргызстанда сотту адилеттүү кылуу үчүн Конституцияны өзгөртүү талап кылынса – аны жасоого туура келет. Бирок талап күч болгон учурда гана жасалышы керек.**
- Кыргыз Республикасынын Конституциясына **ылайык соттук өзүн башкаруунун жогорку органы саналган соттордун съездин өткөрүү**, анда сот системасын реформалоо боюнча партиялык сунуштарды талкуулоо

- **билип туруп адилетсиз чечим чыгарган соттордун тартип жана кылмышжоопкерчилигин катаалдаштыруу.** Сотторду тартип жоопкерчилигине тартуу маселелерине жарандык коомдун катышуу мүмкүнчүлүктөрүн кароо
- **соттордун материалдык базасын чыңдоо,** аларга жаңы имараттарды салуу. Учурда сот жайларынын жоктугу жана тартыштыгы сот өндүрүшүн ачык-айкын кылууга кедергисин тийгизүүдө
- **азыр соттордун иши көп болгондуктан,** сот корпусунун санын көбөйтүү
- **соттордун адистигин арттыруунун такай иштеген системасын чет жердик гранттардын эмес,** мамлекеттик бюджеттин эсебинен уюштуруу
- **ачык сот жыйынында чыгарылган чечимдер тууралуу маалыматты «Таза коом» долбоорунун көмөгү менен бардык жарандарга жеткиликтүү кылуу**

I «ТАЗА КООМ – ЧИСТОЕ ОБЩЕСТВО» ДОЛБООРУ

Антикоррупциялык саясаттын жаңы технологиялары жана натыйжалуу мамлекеттик бийлик.

Биз коомго жаран менен мамлекеттин эриш-аркак иштөөсүнүн ыңгайлуу, коопсуз жана коррупциядан таза чөйрөсүн түзүү боюнча өзүбүздүн көз карашты – “ТАЗА КООМ – ЧИСТОЕ ОБЩЕСТВО” долбоорун, мамлекет жарандарга кызмат өтөгөн чөйрөнү сунуш кылабыз. Бул төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- «Коопсуз шаар» долбоорун интеграциялоого жана бул долбоорду чет элдик эмес, кыргызстандык компаниялар аткаргандай кылып чындап **ишке ашырууга чейин жеткирүүгө**
- адамды биометрикалык идентификациялоо системасынын негизинде **Калктын мамлекеттик регистрин (КМР) түзүүгө**. КМРди ишке киргизүү эксперттердин баалоолору боюнча социалдык кепилдиктерди жана төлөмдөрдү бөлүштүрүүдөгү коррупцияны 50-70 %га кыскартат. Ошондуктан коррупционерлер калкты биометриялык каттоого кызыкдар эмес.
- терминалдар же онлайн аркылуу, башкача айтканда, кезек күтүүсүз, чиновниктерсиз эле **бардык жерде мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү аралыктан алууну камсыз кылууга**. Мисалы, маалымкаттарды, документтерди алуу же эсепти төлөө процесстери жөнөкөй, тез жана ыңгайлуу болуп, ал адамдар үчүн көйгөй жаратпашы керек, ал эми чиновниктер бул процесстен четтетилүүгө тийиш.

**ЫЙМАНДУУ
ЖАНА
АБРОЙЛУУ
БИЙЛИГИ БАР
ӨЛКӨ**

ЖЕРГИЛИКТҮҮ БИЙЛИКТИН МААНИСИН ЖАНА ЖООПКЕРЧИЛИГИН КҮЧӨТҮҮ

Региондордо өнүгүү үчүн дарамет абдан чоң. Демек, жергиликтүү бийликтин ыйгарым укуктарын көбөйтүүгө басым коёбуз. СДПК төмөнкүлөрдү сунуштайт:

- **райондорго бюджетти жана ыйгарым укуктарды берүү** – бул региондук экономиканы башкарууну жакшыртат, пландоо мүмкүндүгүн түзөт, жергиликтүү бийликтин кадыр-баркын бекемдейт, ал эми жарандардын тигил же бул көйгөйлөрдү чечүүсүнө ыңгайлуулук жаратат
- **канчалык көп укук берилсе, ошончолук жоопкерчилик жүктөө** – бул адилеттүү принцип, мында жер-жерлерде таза жетекчилердин гана иштөөсүнө мүмкүндүк берет, ал эми алардын демилгелерин иштиктүү жана жөндүү кылат
- **мамлекеттик кызмат көрсөтүү боюнча функциялардын бир бөлүгүн төмөнкү деңгээлге өткөрүп берүүнү** – айылдын тургуну зарыл болгон маалымкатты борборго барбай эле өз айылынан алышы керек.

I СЯСИЙ ЖАНА КЕСИПТИК ЭЛИТАЛАРДЫ ЖАҢЫЛОО

Саясий жана кесиптик элиталарды, анын ичинде мамлекеттик жана муниципалдык кызматты жаңылоо. Кесиптик мамлекеттик кызматта көтөрүлүүнү партиялык таандыктыктан кыскартып, ал эми келечекте аны толук жоюп, муниципалдык жана мамлекеттик кызматта сабаттуу, кесипкөй адамдарды көтөрүүгө өзгөчө көңүл бурулат (буга саясий кызмат орундарын ээлегендер кирбейт).

Кыргызстанга «социалдык лифттердин» түз жана ачык-айкын системасы керек. Дымактуу жана сабаттуу жаштар мамлекеттик кызматта тажрыйба алуу мүмкүндүгүнө ээ болууга жана өзүн конкреттүү иште көрсөтүүгө тийиш.

Бизде саясатчылар көп, бирок бизге мамлекеттик машинаны «иштете» турган мамлекетчил-технократтар зарыл. Иштин көзүн билген адамдар керек.

СДПК ушундай кадрларга таянат жана аларды тизмебизге киргизебиз, мындай адамдарга партияда илгерилөөсү үчүн «жол ачып» беребиз.

Аталган артыкчылыктуу багыттардан тышкары СДПК Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында аныкталган мамлекетти куруу чөйрөсүндөгү бардык максаттарды жана милдеттерди аткарууга жетишет.

III

БАКУБАТ МАМЛЕКЕТ. ЭКОНОМИКАСЫ ӨНУККӨН ӨЛКӨ

Кыргызстандын жери жана жаратылышы – элибиздин ата мурасы, байлыгы, ал аяр мамилени жана камкордукту гана эмес, өнүктүрүүнү да талап кылат.

Улуттук стратегияда багыт так берилген – экологиялык коопсуздуктун талаптарын сактоону эске алып, экономикалык өсүштү камсыз кылуу жана жарандардын жашоосун бакубат кылуу. Биздин көз карашыбыз боюнча бул – ондогон жылга стратегиялык багыт.

5 жылда
800
МЛРД
СОМДОН
КЕМ ЭМЕС
ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ
ТАРТУУ

ЭКОНОМИКА – ЭГЕМЕНДИКТИН ЖАНА УЛУТТУК КООПСУЗДУКТУН БАШКЫ ФАКТОРУ

СДПК коомдук-саясий кырдаал турукташып, энергетикалык коопсуздукка жетишкенден кийин **биринчи орунга Кыргызстандын экономикалык жана финансылык көз карандысыздыгын камсыз кылуу милдети чыгат** деген тезисти колдойт.

Экономиканын абалы мамлекеттин эгемендигине жана өлкөнүн улуттук коопсуздугуна кепилдик берген башкы фактор болуп эсептелет.

Кыргызстандын экономикасы өз алдынча болууга, ошол эле учурда региондук жана дүйнөлүк экономикага тутумдашууга тийиш. Экономиканын артыкчылыктuu секторлору алар өндүргөн продукциялар жана көрсөткөн кызматтар башка өлкөлөрдө, биринчи кезекте чектеш өлкөлөрдө жана ЕАЭБдеги өлкөлөрдө талап кылынса, атаандаштыкка жарамдуу жана таанымал болгондо гана Кыргызстандын элине пайда келтирээрин түшүнүү зарыл.

Кыргызстанда улуттук жана чет элдик инвесторлор үчүн кыйла жагымдуу шарттарды түзүү СДПКнын ишинин маанилүү багыты бойдон калууда. Өзгөчө көңүл кен казуу өнөр жайын, энергетиканы, туризмди, айыл чарбасын, транспортту, финансы секторун, ошондой эле бизнес чөйрөсүн жаңы жана экологиялык багыттагы технологияларга негиздеп өнүктүрүүгө бурулат.

Бул Саясий платформада ЕАЭБге кошулууга байланыштуу улуттук бизнестин бир бөлүгүн кайра багыттоо каралган.

ТУРУКТУУ ЭКОНОМИКАЛЫК ӨСҮШТҮ ЖАНА МАКРОЭКОНОМИКАЛЫК ТУРУКТУУЛУКТУ КАМСЫЗ КЫЛУУ

Кыргызстандагы макроэкономикалык кырдаал акыркы жылдарда жакшырууда. Бирок жетиштүү түрдө туруктуу болбой жатат. Өлкөбүз туруктуу экономикалык өсүшкө жана натыйжалуу иштеген социалдык мүнөздөгү рынок экономикасын түзүүгө жетишүүсү керек. Ушуга катар эле теңдештирилген бюджетти, алдын ала белгилүү болгон инфляцияны калыптандыруу жана «келечек муундардын» эсебинен эмес, «каражат боюнча» жашоого өтүү экономикалык туруктуулуктун негизи болуп калат.

Мамлекеттик инвестициялар (Мамлекеттик инвестициялардын программасы) алыскы облустарда экономиканы өнүктүрүүгө жакшы өбөлгө болгон жана чектеш тармактарды өстүрүүгө олуттуу мультипликациялык таасирин тийгизген экономикалык секторлорду өнүктүрүүгө жумшалышы керек.

СДПК жылына ИДПнын орточо жылдык реалдуу өсүшү 7%дан кем болбоого, ал эми инфляциянын деңгээли 5-7 % интервалында, бюджеттин тартыштыгы ИДПнын 5 %ынан ашпоого тийиш деген стратегиялык багытты карманат.

ИШКЕРДИК ҮЧҮН МЫКТЫ ШАРТТАРДЫ ТҮЗҮҮ ЖАНА ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ ИШЕНИМДҮҮ КОРГООНУ КАМСЫЗ КЫЛУУ

Мамлекет ар бир ишкер жаранга өз ишин ачканга жана өнүктүргөнгө мүмкүндүктү камсыз кылышы керек.

Эң чоң жардам дыйкан чарбаларына, чакан жана орто ишкердикке көрсөтүлүүгө тийиш. Тактап айтканда, өнөр жай өндүрүшү чөйрөсүндө, айыл чарбасында (күнөскана курууда, тамчылатып сугарууда, товардык айыл чарба продукциясын өстүрүүдө жана аны кайра иштетүүдө), туризм чөйрөсүндө жана башка келечектүү багыттарда ишканаларды түзүү жана өнүктүрүү үчүн арзан кредиттерди алуу жеңилдетилет.

СДПК күчүн мыйзамдарды аткаруунун механизмдерин иштеп чыгууга жана ишке киргизүүгө жумшайт. Ишкердикти жана жарандык демилгени колдоо сөз жүзүндө эмес, иш жүзүндө болууга тийиш. Бюрократиялык система мыйзамдардагы прогрессивдүү ченемдерди жокко чыгара албай турган болушу керек.

Белгилүү бир факторлордун айынан Кыргызстанда инвестициялык жагымдуу шарттар жетишсиз болууда.

Биз келечекте Кыргызстанды бизнес жана инвестициялар үчүн, өзгөчө экономиканын реалдуу секторундагы, өндүрүштөгү бизнес жана инвестициялар үчүн жагымдуу өлкө болот деген көз караштабыз.

Кыргызстандын стратегиялык эң башкы милдеттеринин бири – башка өлкөлөр менен чет элдик инвестициялар үчүн атаандаштык кылганда ийгиликке жетүүсү. Бул атаандаштыкта **Кыргызстан инвестор үчүн эң мыкты шарттарды түзүп жана жеңип чыгат.**

Келечегибиз ийгиликтүү болушу үчүн биз **чет элдик инвестицияларды тартууга, ички сурамга дем берүүгө жана ири инфраструктуралык долбоорлорго мамлекеттин катышуусун күчөтүүгө багытталган ачык рыноктук чөйрөнү курууга тийишпиз.** Биз Кыргызстанда бизнес жүргүзүү пайдалуу жана бардыгына ыңгайлуу болсо дейбиз.

- **жарандардын ишкердик демилгесин өнүктүрүү жана мамлекеттин колдоосун, зарыл болгон көзөмөлүн камсыз кылуу**
- **салык жүктөмүнүн аздыгы жана салык чөйрөсүн сапаттуу тескөө** ыңгайлуу бизнес-чөйрөнү түзүүнүн башкы элементи болуп калат. Биринчи фактор инвестициялар үчүн өлкөбүздүн жагымдуу болушун камсыз кылат, экинчи фактор мамлекетти бекемдейт, кыйла сапаттуу социалдык саясатты жүргүзүүгө мүмкүндүк берет, экономиканын олуттуу бөлүгүн көмүскө абалдан чыгарат
- **мамлекеттин жардамы салыкты ак ниет төлөп жаткандарга көрсөтүлүүгө тийиш** – «көмүскө абалга өткөнгө» караганда жеке бизнести мыйзамдуу, таза жүргүзүү пайдалуу болушу керек. Атап айтканда, ААК «Ишкердикти өнүктүрүү фонду» чакан кредиттик компаниясын реформалоо

биз артыкчылыктуу тармактарда ишкерлердин арзан финансы ресурстарын алуусун, анын ичинде Кыргыз-Орусия өнүктүрүү фонду аркылуу алуусун кеңейтебиз.

□

АГРАРДЫК СЕКТОРДУ КОЛДОО ЖАНА ӨНҮКТҮРҮҮ. АЙЫЛ ЧАРБА
ПРОДУКЦИЯСЫНЫН ЖАНА АЛАРДЫ КАЙРА ИШЕТҮҮ ПРОДУКЦИЯСЫНЫН
ТЫШКЫ РЫНОКТОРУНА ЧЫГУУСУ

СДПК Улуттук стратегияда аныкталган төмөнкү багыттар боюнча ишти улантат:

- айыл чарба тармагын **башкаруунун системасын өркүндөтүү**, жөнгө салуунун натыйжалуулугун жана эффективдүүлүгүн күчөтүү
- айыл чарбасы үчүн **сервистик жана техникалык кызмат көрсөтүүнүн сапатын жана курамын жакшыртуу**, айыл чарба өндүрүшүн техникалык жана технологиялык жактан жаңылоо үчүн шарттарды түзүү
- **кооперацияны өнүктүрүү**, продукциянын сапатын жакшыртуу үчүн өбөлгөлөрдү түзүү
- агроөнөр жай комплекси үчүн **заманбап рынок инфраструктурасын түзүү**
- агроөнөр жай комплексиндеги **өндүрүштү жана экспортту көбөйтүү**, экспортко багытталган кластерлерди өнүктүрүү
- жылына **жаңы жерлерди өздөштүрүү**. Айыл чарба жерлеринин бузулуу көйгөйүн чечүү
- **кайра иштетүү өнөр жайын өнүктүрүү**
- **жер пайдаланууну башкаруунун натыйжалуулугун жакшыртуу.**

СДПК жаратылышка залака келтирбестен туруктуу өнүктүрүүгө өбөлгө болгон **жаңы заманбап технологияларды кеңири** киргизүүнү колдойт:

- **тамчылатып сугарууну** жана заманбап айыл чарбасынын башка ресурстарды үнөмдөөчү, жогорку өндүрүмдүү технологияларын киргизүү суу тартыш болгон чарбаларда сугаттын көйгөйүн чечет жана мурда пайдаланылбаган жерлерди өздөштүрүүгө мүмкүндүк берет.

Көпчүлүк региондордо таза жана сугат суу тартыш. Биз төмөнкүлөрдү сунуш кылабыз:

- мелиорациянын проблемаларын комплестүү чечүүнү – **айдоо жерлерин жакшыртуу программасын**
- **ирригация системасын калыбына келтирүүнү жана өнүктүрүүнү** – жаңы гидротехникалык курулмаларды курууну, заманбап ирригациялык технологияларды пайдаланууну, иштелбей калган суу бургуларын калыбына келтирүүнү жана чарба жүргүзүүдө пайдаланууну.

**ТАМЧЫЛАТЫП СУГАРУУЧУ
ЖЕР АЯНТТАРЫН 10 ЭСЕ
КӨБӨЙТҮП
100 МИҢ ГЕКТАРГА
ЖЕТКИРҮҮ
400 КЕМ СУУ БУРГУСУН
ЭМЕС КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ
ДӨН**

I КЕНДЕРДИ ТУУРА ПАЙДАЛАНУУ

СДПК жалпысынан экономиканы өнүктүрүүнүн маанилүү бөлүгү катары **кен казуу өнөр жайын өнүктүрүүнү, анын ичинде чет элдик инвестицияларды жана технологияларды тикелей тартуунун эсебинен өнүктүрүүнү колдойт.** Биз мындай деп эсептейбиз:

- жаратылыш ресурстары өнүгүүнүн жаңы мүмкүндүктөрүн ачып, азыркы жана келечектеги муундар пайдаланууга тийиш. **Жаратылыш ресурстарын пайдалануудан коркпош керек, бирок аны туура пайдалануу зарыл**
- региондор өз аймагында жайгашкан жаратылыш ресурстарын иштетүүдөн каражаттарды арбын алууга тийиш. Бул жергиликтүү бюджетти толтуруунун жана жергиликтүү бийликтин дараметин күчөтүүнүн булагы болуп калат
- кен иштеткендер менен жергиликтүү коом ортосундагы **талаш маселелерди чечүү жана экологиялык талаптардын сакталышын көзөмөлдөө** үчүн өкмөт адамдары менен жарандык коомдун өкүлдөрүнөн турган **байкоочу комиссияларды түзүүнү** колдойт.
- Кыргызстан көмүр казуу тармагын кайра калыбына келтириши керек. Бул сырьёго дүйнөдө суроо-талап көп, ал эми күйүү продукттарын тазалоо жана пайдалануу технологияларын өнүктүрүү келечекте көмүр энергиясын кыйла экологиялуу кылышы мүмкүн.

I ЭНЕРГЕТИКАЛЫК КӨЗ КАРАНДЫСЫЗДЫКТЫ БЕКЕМДӨӨ

Бүгүнкү күндө Кыргызстан иш жүзүндө электр энергиясын берүүдө көз карандысыздыкка жетти. Жалпы энергетикалык көз карандысыздыкка жетишүүгө аз калды.

Эмдиги кадам – электр энергиясын берүүнү үзгүлтүксүз кылууга жетишүү керек. Ошондой эле чет өлкөгө электр энергиясын берүүчүнүн статусун кайра алуу милдети турат. Азыркы мезгилде подстанцияларды жана электр берүү линияларын куруу боюнча долбоорлордон тышкары, Камбар-Ата-1 ГЭСин жана Жогорку Нарын ГЭСтеринин каскадын куруу боюнча долбоорлор да ишка ашырылууда. Бишкек шаарынын ЖЭБин модернизациялоо боюнча иштер жигердүү жүрүп жатат. Токтогул ГЭСин жана Ат-Башы ГЭСин реконструкциялоо башталды. Камбар-Ата-2 ГЭСинин экинчи гидроагрегатын ишке киргизүү чечими кабыл алынды. Кара-Кече ЖЭСин куруу маселеси иштелип жатат.

Жаңы энергетика. Биз **ондогон чакан гидроэлектр станцияларын курууга тийишпиз (ар биринин кубаттуулугу 0,5тен 2 МВт чейин).** Альтернативдүү энергетиканын башка түрлөрүн өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүү зарыл.

Калкты жана экономиканы оотундун, энергиянын башка түрлөрү менен **кепилдик берилген түрдө камсыз кылуу** абзел. СДПК төмөнкү маселелерди чечүүнү көзөмөлгө алат:

- өлкөнүн калкын жана экономикасын күйүүчү-майлоочу материалдар жана газ менен үзгүлтүксүз камсыз кылууну
- Бишкекте, Ошто, Чүй, Ош, Баткен, Жалал-Абад облустарында газ өткөрүүчү тармакты кеңейтүүнүн, келечекте ушундай эле инфраструктураны Талас, Ысык-Көл жана Нарын облустарында түзүүнүн эсебинен жаратылыш газын керектөөчүлөрүнүн санын көбөйтүүнү.

5 ЖЫЛДА

ЖАЛПЫ
КУБАТТУУЛУГУ **72** МВТ
БОЛГОН

60 ЧАКАН
ГЭС
КУРУУ

I КЫРГЫЗСТАНДЫН ФИНАНСЫЛЫК КӨЗ КАРАНДЫСЫЗДЫГЫНА ЖЕТИШҮҮ

СДПК экономикадагы өсүштөр жана түзүмдүк кайра уюштуруулар аркылуу мамлекеттик бюджеттин чет элдик гранттардан жана кредиттерден көз карандысыз болушун камсыз кылууга күчүн үрөйт.

Өлкө экономикасынын финансылык туруктуулугу көп учурда банк секторунун абалына жараша болот. Кыргызстандын ички дүн продуктусунда финансылык сектордун үлүшү 4%дан төмөн. Бүгүнкү күндө алыш-бериштеги эсептешүүлөрдө накталай форма басымдуулук кылууда. Мындан тышкары, эсептешүүлөр айрым учурда чет элдик валютада жүргүзүлүп жатат. Биздин көз карашыбыз боюнча төмөнкү чараларды көрүү керек:

- **накталай эмес эсептешүүлөрдү өнүктүрүү** жана банктык төлөм карталарын пайдалануунун үлүшүн көбөйтүү
- дүйнөлүк рейтинг агенттиктеринен **эгемен кредиттик рейтингди** алуу боюнча ишти баштоо
- **улуттук валютада эсептешүүлөрдүн жана кредит берүүнүн үлүшүн мындан ары көбөйтүүнү камсыз кылуу**
- **чакан кредиттик уюмдардын ишин көзөмөлгө алуу**, адамдар кредиттик кулчулукка туш болбогондой кылып жарандар менен кредиттик мамилелерди кыйла ачык-айкын кылуу
- **«Узак мөөнөттүү акчалардын» пайда болушу үчүн шарттарды**, анын ичинде банктарга ишеним деңгээлин көтөрүү жана камсыздандыруу рыногун өнүктүрүү жолу менен шарттарды **түзүү**.

I ТРАНСПОРТТУК ИНФРАСТРУКТУРАНЫ ӨНҮКТҮРҮҮ

Улуттук стратегияда транспорт инфраструктурасын реабилитациялоо жана өнүктүрүү боюнча маселелер комплексин чечүү каралган: Түндүк-Түштүк кошумча жолун, жаңы темир жол коридорлорун куруу боюнча иштерди, аэропортторду жаңылоону аяктоо.

Жакынкы жылдары **СДПК Улуттук стратегиянын алкагындагы бардык иштердин планын аткарууну камсыз кылат.** Ошондой эле партия ушул чөйрөдөгү стратегиялык долбоорлорду өнүктүрүү боюнча өзүнүн төмөнкүдөй көз карашын сунуштайт:

- **жергиликтүү маанидеги жол тармагын жакшыртуу:** ар бир айылдык жана райондук борбордо даңыл жол болушу керек
- **жол кыймылынын коопсуздугун көтөрүү.** Тактап айтканда, калк конуштарында трассалардын айланып өтүүчү участкаларын куруу, жол жүрүү эрежелерин бузууларды видео менен аныктоо системасын “Таза коом” долбоорунун алкагында кеңири өнүктүрүү зарыл
- **Ысык-Көлдү айланма жолду реконструкциялоо.** Бүгүнкү күндө трассанын абалы регионду өнүктүрүүгө кедергисин тийгизүүдө.

5 жылда
СТРАТЕГИЯЛЫК
КАН ЖОЛДОРГО
ЖАРЫША **1500** чакырымдан
КЕМ ЭМЕС
ЖЕРГИЛИКТҮҮ МААНИДЕГИ
ЖОЛДОРДУ ОҢДОО

- **түндүк – туштүк кошумча жолунун курулушун бүткөрүү.** Бул Нарын жана Жалал-Абад облустарынын алыскы райондорунун социалдык-экономикалык өнүгүүсүнө чоң түрткү берет
- **Кытай – Кыргызстан – Өзбекстан, Кытай – Кыргызстан – Тажикстан – Ооганстан – Иран багытында темир жолду куруу.** Бул темир жол жүктөрүн ташууда Кыргызстандын транзиттик милдетин аткарууга көмөк берет
- **Кыргызстандын аэропортторун жаңылоо ишин улантуу.**

**ЭКОНОМИКАСЫ
ӨНҮККӨН
ӨЛКӨ**

I РЕГИОНДОРДО ЭКОНОМИКАНЫ ӨНҮКТҮРҮҮГӨ ДЕМ БЕРҮҮ

СДПК региондорду өнүктүрүү, өзгөчө алардын экономикалык жана социалдык туруктуулугуна жетишүү маселелеринде тең салмактуу саясатты колдойт.

Ар бир региондогу экономиканы өнүктүрүү тиешелүү экономикалык долбоорлорду, өзгөчө айыл чарбадагы долбоорлорду ишке ашыруу жана адистештирүү дегенди билдирет. Акыркы жылдары айрым региондордо мындай долбоорлор башка тармактардагы жана багыттагы (багбанчылык, мал чарбасы, туризм, тикмечилик, ювелирдик тармактар ж.б.) ишканаларды өзүнө камтып, жергиликтүү экономиканын «локомотивине» айланган тенденциялар болуп жатат.

Мындай долбоорлордун тизмеси СДПКнын активи тарабынан жеткире иштелип чыгат жана мамлекет тараптан өнүктүрүүнүн зарыл шарттарын түзүү үчүн ар бир регионду өнүктүрүүнүн стратегиясында чагылдырылат.

СДПК бюджеттик, салык чөйрөсүндө мамлекет менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ыйгарым укуктарынын тең салмактуулугун колдойт. Бул чакан жана орто бизнести өнүктүрүүдө жергиликтүү бийликтин демилгелүү болушуна өбөлгө болот.

Чек арадагы калк конуштарын мындан ары бекемдөө жана өнүктүрүү маселелери өлкөнү жана региондорду өнүктүрүүнүн стратегиялык программаларына өзүнчө киргизилет.

Региондорду өнүктүрүүгө СДПКнын жергиликтүү маанидеги жолдорду куруу жана реабилитациялоо артыкчылыгын колдоого алганы өбөлгө болот.

Аталган артыкчылыктуу багыттардан тышкары СДПК Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында аныкталган экономика чөйрөсүндөгү бардык максаттарды жана милдеттерди аткарууга жетишет.

350

МИН

ЖАҢЫ

ИШ ОРУНУН

АЧУУ

IV

СОЦИАЛДЫК МАМЛЕКЕТ. ЖАРАНДАР ШАЙКЕШ ӨНÜККӨН ӨЛКӨ

Кыргызстан – социалдык мамлекет жана бул СДПКнын идеологиялык принциптерин толук чагылдырат. Туруктуу өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында социалдык чөйрөдөгү 2017-жылга чейинки бир катар эң негизги багыттар аныкталган. СДПК ушул милдеттерди келечекте аткаруу боюнча өз көз карашын сунуштайт.

2 ЭСКИРГЕН
МЕКТЕПТЕР
ОРДУНА
ЖАҢЫ
ИМАРАТТАРДЫ
САЛУУ
ЖЫЛДА

I АТААНДАШТЫККА ЖАРАМДУУ БИЛИМ БЕРҮҮ

Өлкөдөгү мектептердин, кесиптик-техникалык окуу жайларынын жана ЖО-Ждордун бүтүрүүчүлөрү азыркы эмгек рыногундагы атаандаштыкка жарамдуу жана келечеги кең болууга тийиш. Биз бүгүнкү күндөгү өлкөбүздү өнүктүрүүнүн милдеттерине жооп берген гана эмес, келечекке да багытталган **өзүбүздүн, кыргыз улуттук билим берүү моделин түзүшүбүз** керек:

- биринчи этапта (2030-жылга чейин) өлкөнүн экономикасы таянган **инженерлердин, программисттердин, агрономдордун, жогору адистеги жумушчулардын муунун даярдоо камсыз кылынат**
- Андан соң **инновациялык экономиканын адистерин даярдоо кеңейтилет.**

Улуттук билим берүү моделин түзүү үчүн СДПК төмөнкү биринчи кезектеги багыттарга көңүл буруу зарыл деп эсептейт:

- **мугалимдин социалдык статусун көтөрүү.** Мугалимдердин эмгек акысынын өсүшүн жана аларды адилеттүү, татыктуу пенсиялык камсыздандыруу керек. Кадрларды кесиптик жактан өстүрүү, кайра даярдоо үчүн шарттарды түзүү зарыл
- **айылдарда билим берүү сапатын жакшыртуу.** Окуп бүткөн студенттер өлкөнүн алыскы калтуу конуштарына иштөөгө барган шартта мугалимдерди (ошондой эле врачтарды) даярдоо үчүн гранттардын санын көбөйтүү керек. Ошондой эле педагогикалык окуу жайларынын студенттерине стипендиялардын өлчөмүн айына 2 миң сомго чейин көбөйтүү зарыл
- **жалпыга билим берүү мектептеринде балдарды окутуунун, өзгөчө табигый-илимий сабактарды өтүүнүн, ошондой эле мамлекеттик кыргыз, расмий орус тилдерин жана башка дүйнөлүк тилдерди үйрөтүүнүн сапатына басым коюуга.** Мектептин бүтүрүүчүлөрү жок дегенде үч тилди: кыргыз, орус тилин жана дүйнөлүк тилдердин бирин билүүгө тийиш

- **мектепке чейинки билим берүүнүн кол жеткидей болушун күчөтүүгө.** Мектепке чейинки билим берүүгө жана тарбиялоого салган салымдар эң натыйжалуу болуп эсептелет. СДПК мектепке чейинки курактагы бардык балдарды билим алуу мүмкүндүгү менен камсыз кылууну колдойт – бул үчүн бала бакчаларын калыбына келтирүүнүн жана куруунун комплекстүү программасы талап кылынат
- **Кыргыз илимин** өнүктүрүү зарыл. Биз натыйжаларын коммерцияга айлантууга мүмкүн болгон жана дүйнөлүк илимде кыргыз окумуштуулары күчтүү позицияларды ээлей турган илимдин прикладдык сегменттерин тандоого, адистешүүгө тийишпиз.

Сапаттуу билим берүү курагына карабастан ар бир жарандын колу жеткидей болсун дейбиз. Ар бир адам өмүр бою билим алып өтүшү керек. Адамдардын жашоосу алган билиминин деңгээлине жараша, б.а. адам өз билимин тереңдетүүгө жумшаган каражаттарга жана күч-аракетке жараша болоорун так билүүгө тийиш.

I ДЕНИ САК ЖАНА СЕРГЕК УЛУТ

Биз кыргызстандыктардын дени сак жана шайкеш өнүккөн инсан болушун каалайбыз. Биз **мамлекет менен жаран ар бир адамдын ден соолугу үчүн биргелешип жоопкерчилик көтөрөт деген принципти** колдойбуз. Мамлекет сергек жашоо үчүн шарттарды түзөт, жарандар ал шарттарды пайдаланат:

- **Баштапкы медициналык-санитардык жардам чөйрөсүн күчтөндүрүү** зарыл. **Алгачкы диагностиканын жана ооруларды профилактикалоонун скрининг программаларынын** санын көбөйтүү керек. **Аялдардын ден соолугун коргоо** мамлекеттин артыкчылыктан милдети болуп эсептелет. Калктын сапаттуу диагностикалык кызматтарды алуусу, мисалы, СДПКнын “Ден соолук кербени” саамалыгынын алкагында камсыз кылынгандай кеңейтилүүгө тийиш.
- сапаттуу медициналык кызматтарды калкты алуусун кеңейтүү керек. Заманбап клиникалары бар “медициналык шаарчаларды” мамлекеттик-жеке өнөктөштүк принциптери менен түзүү зарыл
- **фармацевтика секторун ирээтке салуу** керек. Медициналык препараттардын маалыматтарынын бирдиктүү мамлекеттик базасын түзүү зарыл
- **массалык спортту өнүктүрүү, калкка сергек жашоого жол ачуу** керек. Тактап айтканда, СДПК өлкө боюнча спорт аянтчаларын салуу жана спорт объекттерин куруу боюнча “Спорт – улут ден соолугуна данакер” долбоорун демилгелеген. Биз бул багытты мамлекеттик деңгээлге көтөрүүнү жана мамлекеттик-жеке өнөктөштүктү пайдаланууну сунуштайбыз.

Биз **Кыргызстандагы 16 жашка чейинки балдарды акысыз медициналык тейлөө менен камсыз кылууну жактайбыз** – бул татыктуу максат жана аткарылуучу милдет.

5
ЖЫЛДА

**КУЛАЙЫН
ДЕГЕН
АЙМАКТЫК**

**ООРУКАНАЛАР
ОРДУНА
ЖАҢЫ
ИМАРАТТАРДЫ
САЛУУ**

I КАДЫРМАН КАРЫЛЫК

Биз кыргызстандыктар узак гана жашабастан, сак-саламатта, бакубат жашаганын, ал эми ден соолук мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үчүн коомдук чөйрө жагымдуу болушун каалайбыз.

Биз бардык жарандар бирдей өтө алган **адилеттүү пенсиялык системаны** түзүүнү колдойбуз:

- пенсиялык системадагы **туура эмес жеңилдиктерди алуу үчүн мүмкүндүктөр жоюлушу** керек
- бардык кызматкерлер жана иш берүүчүлөр пенсиялык камсыздандырууга катышууга тийиш** – пенсиялык системанын туруктуулугу жумушка жөндөмдүү курактагы ар бир жарандын жоопкерчилигине жана ак ниеттүүлүгүнө жараша болот. Муундардын шериктештиги – ар бир адамдын Кыргызстандын келечеги үчүн кошкон жакшы салымы
- социалдык чегерүүгө катышкандар үчүн минималдуу пенсиянын өлчөмү жашоо минимумунан, ал эми орточо пенсиянын суммасы керектөө себетинин наркынан кем болбоого тийиш.**

I БЕКЕМ ҮЙ-БҮЛӨ

Биз Кыргызстандагы үй-бүлө муундардын байланышы үзүлбөгөн бекем жана көп мүчөлүү, ынтымактуу болушун каалайбыз. Коомубуз үй-бүлө курууну колдойт, ал эми **мамлекет гендердик теңдикти жана балдарды коргоо үчүн шарттарды түзүп, үй-бүлөгө кийлигишпейт** деп ишенебиз.

**СОЦИАЛДЫК ЧЕГЕРҮҮЛӨРГӨ
КАТЫШКАНДАРДЫН**

ПЕНСИЯСЫНЫН ТӨМӨНКҮ ӨЛЧӨМӨ ЖАШОО

МИНИМУМУНАН

АШУУГА

ТИЙИШ

ОРТОЧО ПЕНСИЯ ӨЛЧӨМӨ

КЕРЕКТӨӨ БАШТЫГЫНЫН

НАРКЫНАН

КЕМ БОЛБООГО

ТИЙИШ

I МАДАНИЯТТУУ УЛУТ

Биздин элибиз тарыхый жактан элет менен тыгыз байланышкан, биздин маданият айылдан башат алат. СДПК бул чөйрөнү азыркы заманга ылайык келтирүү жана жакшыртуу зарыл деп эсептейт. Тактап айтканда, **айылдагы маданият үйлөрүн кайрадан жандандырууну** сунуштайбыз:

- Дээрлик ар бир айылда маданият үйү бар, алардын көпчүлүгү каралбай калган. Биз бул маданият үйлөрүн калыбына келтирүүнү жана аларга жаңы функцияларды берүүнү сунуштайбыз. Аларды оңдоп, электр берүүнүн автономдуу булактары (күн батареялары, шамал генераторлору) менен камсыз кылып, ошондой эле WiFi орнотуп, алардын базасында эс алуу борборун түзүү керек. Кайра жандандырылган маданият үйлөрүнөн айылдыктар маалымат алып, интернетке кирип, баарлаша алат.

Элдин маданияты – бул өлкөбүздүн туристтерге жагымдуу болушунун эң негизги фактору. **Өлкөнүн ар бир региону үчүн маданий инфраструктураны өнүктүрүү концепциясын иштеп чыгуу** талап кылынат.

- Мисалы, өлкөбүздүн бардык эң маанилүү тарыхый, археологиялык объекттери жана табигый кооз жерлери жакшыртылып, кыргызстандыктар, ошондой эле чет элдик туристтерге жеткиликтүү болушу керек.

V

АТААНДАШТЫККА ЖӨНДӨМДҮҮ КЫРГЫЗСТАН. ӨЗ КЕЛЕЧЕГИНЕ ИШЕНГЕН ӨЛКӨ

Кыргызстан жакынкы жылдары экономикасынын региондук жана дүйнөлүк рыноктордогу атаандаштыкка жарамдуу болушун күчөтүү үчүн концепция иштеп чыгууга тийиш. Биз жаңы тармактарды, секторлорду түзүп, бар болгондорун жаңылап, экономиканы өнүктүрүүгө түрткү бере турган, ондогон жылдар бою артыкчылыктуу болуучу бир нече багыттарды сунуш кылабыз.

I ЭКОЛОГИЯЛЫК ТЕҢ САЛМАК

Таза экологиялык чөйрөдө жашоо азыркы дүйнөдөгү өзгөчө баалуулукка айланууда. Биз шаарларыбызда жана айылдарыбызда жашоонун ушундай шарттарын түзүүнү сунуштайбыз. Кыргызстандын жаратылышы тартуулаган таза суу, экологиялык таза азыктар, таза аба биздин келечегибиздин абдан маанилүү бөлүгү. Ушуга байланыштуу тазалоо курулмаларын модернизациялоонун жана суутүтүктөрүнүн тармагын реконструкциялоонун зор программасын аткаруу маанилүү багыт болуп калат. Тактап айтканда, СДПК 2015 - 2020-жылдары **Ысык-Көл облусунун курорттук аймагындагы тазалоо курулмаларын толугу менен жаңылоого, Кыргызстандын бардык калк конуштарын таза суу менен камсыз кылууга жетишет.**

Аймактык өнүктүрүү боюнча бардык мамлекеттик чечимдер, анын ичинде экономика чөйрөсүндөгү чечимдер **жаратылышка залака келтирбе** деген принципке таянууга тийиш, ал туруктуу өнүктүрүүнүн маанилүү бөлүгү болуп эсептелет.

Өнөр жай, транспорт, урбанисттик чөйрө кыргызстандыктардын жашоо деңгээлин көтөрүү үчүн зарыл. Бирок алар биздин эң негизги жетишкендигибиз – ажайып кооз жаратылышыбыз менен шайкеш болушу керек. Буга жаңы заманбап технологиялар өбөлгө болот, аларды колдонууга киргизүү – өлкөбүздү ийгиликтүү өнүктүрүүгө кепилдик болуп берет.

I ЭКСПОРТТУК БИЛИМ БЕРҮҮ

Дүйнөдө кол жеткидей жана сапаттуу билим берүүгө суроо-талап күчөп жатат. Кыргызстанда бул багытта күчтүү атаандаштык артыкчылыгы бар.

I ТРАНСПОРТТУК УЮК (ХАБ)

СДПК автожолдордун тармагын өнүктүрүү, ошондой эле толук темир жол инфраструктурасын түзүү зарыл деп эсептейт, алар Кыргызстандын транзиттик дараметин арттырууга мүмкүндүк ачат.

Жигердүү өнүгүп жаткан Евразия континентинин транспорттук системасы, тактап айтканда, Жаңы жибек жолу Кыргызстанды транспорттук түйүндөрдүн бири катары өзүнө камтышы керек. Бул өлкөбүздү экономикалык жактан өстүрүүгө катуу түрткү берет. Ири транспорттук түйүн болуштун зарылчылыгы жок, бирок бул процесстен артта калбоо абдан зарыл.

**ЖАРАТЫЛЫШКА ЗАЛАКА
КЕЛТИРБЕ ДЕГЕН ПРИНЦИПКЕ
ТАЯНУУГА ТИЙИШ**

I КЫРГЫЗСТАН – РЕГИОНДУН ТУРИСТТИК БОРБОРУ

Биз бул дараметти пайдаланбай калсак, келечек муундар бизди кечирбейт. Бүгүн өлкөдө туристтик тармакты түзүүнүн комплекстүү багыты жок. СДПК төмөнкүлөрдү иштеп чыгууну зарыл деп эсептейт:

- **өлкөнүн аймактарын өнүктүрүүнүн башкы планы**, мында келечекте туризм тармагы экономиканын эң башкы тармактарынын бири болуп калышы керек
- чет элдик конокторду тартууга, ошондой эле **ички туризмди өнүктүрүүгө** багытталган **заманбап туризм тармагын түзүүнүн стратегиясын иштеп чыгуу**
- Кыргызстандын ар бир регионунда туризм боюнча дармет бар, ал толук түрдө пайдаланылышы керек. Демек, **ар бир облуста туристтик тармакты өнүктүрүүнүн концепциясы иштелип чыгат.**

Туризм боюнча дараметти ишке ашыруунун эң негизги багыттары:

- **ички туризмдин кол жеткидей болушун арттыруу**
- **ден соолукту чыңдоочу эс алуунун инфраструктурасын өнүктүрүү**
- **тоо-лыжа кластери. ТСДПК бул багытты түзүүнү колдойт**
- **турист Борбор Азиядагы бир нече өлкөгө барган транзиттик туризм системасына Кыргызстанды толук тутумдаштыруу**
- **региондун диалог өтүүчү жана иштиктүү борбору.** Кыргызстанда бейтарап эл аралык диалог өткөрүү аянтчасын түзүүгө өбөлгө болгон ыңгайлуу жана эркин чөйрө бар.

УРМАТТУУ ШАЙЛООЧУЛАР!

Беш жыл мурда өлкө бүтүндүгүн сактоо, туруктуулукту орнотуу, Кыргызстандын биримдигине жана аны келечекте өнүктүрүүгө өбөлгө болуучу ири долбоорлорду баштоо керек болчу. Биз анын өтөөсүнө чыктык. Өлкө тагдырын ишенимдүү колго алдык. Мамлекеттик саясаттын социалдык өңүтүн күчөтүүгө, ар бир жарандын кызыкчылыгына өзгөчө көңүл бурууга, ар бир кыргызстандыкка ишенимдүү, жаркын келечекти ачууга мезгил келди.

СДПК. ИШЕНИМДҮҮ ТИРЕГИҢ

Биз Мекенибизди өнүктүрүп, жалпы бакубатчылыкка жетүүдө Кыргызстандын мекенчил, жоопкер жана ак ниет ар бир жашоочусуна таянабыз. Кыргыздарда байыртадан эле адам өз жашоосунда туу туткан “Элиме. Жериме” деген улуу максаты болгон. Аруу сезими жана асыл ниети бар эң мыкты мекенчил адам гана айта алат:

**БИЗ УШУЛ ӨЛКӨДӨ –
КЫРГЫЗСТАНДА ГАНА БАКТЫЛУУ БОЛОБУЗ!**